„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт године: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући у хлебарској улици бр. 20.

Број 81. У Новом Саду, у суботу 10. (23.) априла 1904. Година XX.

Социјали против радикала.

II.

Оно, што нашој странци није пошло за руком, на име да код нижих слојева српског народа здере радикалима образину са лица и да их покаже народу у њиховој наготи — то је пошло за руком српским социјалима. Ваља читати орган српских социјала „Народну Реч“, што излази у Будимпешти, па да се види верна слика, права фотографија данашњих наших радикала. Јасна је ствар, да су данашњи радикали услед свог одношаја према мађарској влади, помоћу кога су се дочепали власти у нашој народно-црквеној автономији, постали савезници власника у Будимпешти. Данашњи радикали, носећи име „радикала“, постали су неки lucus a non lucendo: они су најмање радикали, већ су као савезници власника у Будимпешти постали нека врста конзервативаца, нека врста владиноваца. То данашњи радикали не могу ни тајити. Ко су, осим њиховог радикалског војводе у Нов. Саду и вицевојводе у Карловцима — њихови команданти? То је стари Мајтењијевац, то је старо-бечејски посланик, а био им је „највршнији“ командант, док је још био жив, Паја пл. Еремић. Све су то владини људи у највећој мери, који су протежирали и омогућили „мајски“ сабор и који и данас протежирају радикалну странку. Са том протекцијом и са наслоном на мађарску владу, а с друге стране са наслоном на радикалску војску према доле — радикали нису познавали граница у своме разметању. Нашу стару народну странку и њене људе оклеветали су и опрнили су пред народом као неке издајице, као нека чудовишта, а наш орган „Браник“ представили су народу као лист, коме се не би смео нико ни приближити и који ваља само „машицама“ подићи, а садржина „Браника“, то је било пред народом оно: јеретическе књиге не читати!

Поред наше странке није боље пролазила ни самостална странка. Под терором „популарности“ радикалне странке, самосталци су повлађивали у многом радикалима на „мајском“ сабору бојећи се „непопуларности.“ Самосталци су се бранили и рукама и ногама, да их радикали не помешају са „Браниковцима“, али напослетку српски родољуби и вође у самосталној странци нису могли у свему повлађивати радикалима, јер су брзо упознали радикалско опсенарство и одношај радикала према мађарској влади. Али зато су самосталци и њихов орган „Н. Србобран“ на себе навукли гнев и мржњу радикала, која је мржња можда још већа него против наше странке, јер радикали држе да су с нама већ „свршили“ и да им само још сметају самосталци.

У том своме разметању држали су радикали да су свемоћни и да ће им народ и сваки бесмислени поступак одобрити. Радикали су, да се покажу лепи и према доле и према горе са својим савезницима, са српским конзервативцима и владиновцима, после жалосних септембарских догађаја у Загребу 1902., аранжирали познати збор у Новом Саду, те су се у претњи против Хрвата дотакнули и оне бесмислице, да се Славонија придружи Угарској. На том збору, као што је познато, водио је велику реч стари Мајтењијевац, а старо-бечејски посланик саставио је телеграфску депешу на министра-председника Села, да му јави радосну вест о „патриотском“ успеху новосадског збора. Наш орган, зато што је изјавио своје мишљење о том новосадском збору, добио је преску парницу пред мађарском поротом у Сегедину и наш уредник морао је отићи у сегедински затвор. Али ово није сметало радикалима да нас пред народом и даље клеветају као „српске издајице.“

У своме разметању, радикали, кад су већ „свршили“ са нашом странком, мислили су да ће лако утући и самосталну странку. Радикали су аранжирали радикалски збор у Окучанима и у свом разметању председник радикалне странке наздравио је „смрти самосталне странке.“ Али као што се показало да ми још живимо, тако живи још и самостална странка. Шта више, она је доказала, да и она зна аранжирати народне зборове и то још у много већем броју него радикали и да и она зна задобити популарност за своју странку.

Кад су радикали увидели да нису баш тако свемоћни као што су мислили и кад им се почела измицати „популарност“ не само у Троједници, већ и у Бачкој и Банату, њихов саборски одбор почео је свој маневар са Текелијиним фондом, да покаже своју „одважност“ према мађарској влади, како би своју „популарност“ спасао.

Јест! Али она војска, којом су досада радикали командовали и којом данас командују српски социјали, та више не верује у опозицију радикала против мађарске владе, јер та војска каже у свом органу, „Народној Речи“, да су радикали и њихов вођа „ординарни денунцијанти“ мађарске владе. Српски социјали довикују радикалима: доле образину!

⊙

Митрополитско-Црквени Савет.

*** **Карловци**, 7. априла.

Седнице Митрополитско-Црквеног Савета трајале су два дана и то: 6. и 7. априла о. г.

Председавао је српски патријарх Георгије Бранковић. Присутни су били од епи-

---

ЛИСТАК.

ДВА ИВАНА.*)

— Црта из поморске битке код Порт-Артура. —

Зашто су их баш у морнаре узели, не зна нико казати! Оба Ивана беху из унутрашњости, један родом из Костроме, други из Вологде. Са многим другим мужицима, које је чекала војничка дужност, из свих крајева простране руске царевине, стојали су њих двојица у реду и строју. Нико не питаше, где би да служе, да-ли код хусара, каваљергарде, пешадије или марине. У истини, и оба Ивана слабо су хајали за то. Та негде се морало служити. Кад је један официр, одређен за рекрутирање, с комадом креде у руци корачао испред дугачког реда људи и једном по једном исписивао на кожух знак, који је казивао камо је који момак одређен, ниједан од та два човека није имао никакву одређену мисао у глави.... Само сасвим бледа слика оних села у постојбини лебдела им је пред очима.

„Овај момак има морнарску лабрњу,“ рече неко. И Иван осети, како му креда пређе преко прсију:

„У марину!“

И други Иван, који до њега стајаше, мора да је имао „морнарску лабрњу.“ На његовим грудима указа се исти знак. И тако обојица постадоше морнари....

Оба Ивана су служили на истом броду, на контр-торпиљеру „Стерегушчем“. И обојица беху ваљани момци. Само кадгод, кад беху на копну и кад се навукли вотке, биваху необично весели. Али то ретко биваше. И сутра дан после каквог таког интермеца исто су тако брижљиво рибали челичну палубу бродску, као да ничега није било.

Од детињства су у својој постојбини дрвеним плугом орали земљу. А сад постадоше од једаред морнари. Зашто? Ни један није то знао. Али негде су морали служити. — — —

Мрачан и нем шири се Тихи Океан. Порт-Артур као да је изумрио. Ватре у луци су погашене, а око једва распознаје дугачке линије топова на тврђавама. Два Ивана ћуте и пажљиво разгледају помрчину. Чудне сенке као утворе искачу пред напрегнуто око, а увету, што ослушкује, час-по па се учини као да чује звук гласова, што их ветар из даљине доноси. Електрични пројектори повлаче своје дугачке јасне зраке преко спољног пристаништа, па се онда и они угасе. Непријатељ се не види. Са обале се чује потмуло и једнако, како таласи ударају о обалу. На далеком обзорју појављују се једва приметно тамне силуете великих бродова....

Два Ивана стоје на опасној стражи. „Стерегушчій“ лежи далеко од копна, на најспољнијем затону, да пази на непријатеља. Нико не спава на броду; сви су будни и стражаре. Сваки момак се упиње, да продре оком кроз помрчину, тако да већ очи заболу. Не смеју дати да их непријатељ изненади. Јапанац је лукав. Баш тако мрклу ноћ као данас изабраће за нападај, кад се диже бура, кад оштар ветар и узбуркана, јако слана морска вода засењује очи стражареве.

И два Ивана бдију! Они хоће пре свију да пронађу непријатеља. На најближем ратном броду силном светлошћу плану заслепљујући пројектор. Затим загрми топ и за трен ока хиљадоструко се крха топовски гром преко воде. Одјек безбројних метака помеша се у непрестани страшни грохот.

Непријатељ је ту!

И контр-торпиљер у часу оживи. Боцман*) звижди. Са заповедничког моста се зачу чврсти глас заповедников. Он жуди за борбом. Два Ивана стоје код топа и управљају га на непријатеља. „Пуном паром напред!“ Торпиљер зарије свој челични кљун у мрко море и јури на непријатеља. Жеђ ватреног заповедника за борбом у брзо је угашена. Не прође ни сат, а на контр-торпиљеру, осим два Ивана, ниједног живог! Ни они сами не знају, како да они баш умакну смрти.

У облаку дима, упрскани крвљу својих другова, борила се оба друга као лавови. Али непријатељ, који се уздуж поставио, остаде победилац. Кад два Ивана видеше, да је њихов брод у

*) Овај опис, узет из „Дејли Њуса,“ говори о једном већ јављеном дивном подвигу два руска морнара. Контр-торпиљер руски, „Стерегушчій“, у борби са далеко надмоћнијим Јапанцима већ да падне у руке овима. Два проста руска морнара, којима не знају имена, а који су у овој црти названи два Ивана, осујетили су, да „Стерегушчій“ буде јапанска трофеја.

Ову црту написала је — вели „Дејли Њус“ — жена једног високог руског поморског официра, који је учествовао у првој поморској битци код Порт-Артура, па после био опозван. То ће сигурно бити жена вице-адмирала Старка, који у почетку рата беше командант тихо-океанске ескадре. — Прев.

*) У морнарици по чину најстарији подофицир. — Прев

скопа: Епископ будимски Лукијан Богдановић; од свештенства: прота Јован Борота, Јован Јовановић и Михајло Медаковић; а од световних Лаза Обреновић и др. Стеван Павловић. У ово заседање није дошао епископ вршачки Гаврило Змејановић и др. Никола Максимовић.

У овом заседању расправљено је у свему 57 предмета и то: 33 бракоразводне парнице. Од ових је у 27 парбених расправа донесена пресуда на коначни развод брака, а у четир брачна спора одржан је брак у крепости.

Од осталих предмета многи су поднесци непосредно Митр.-Црквеном Савету поднесени, који се нису могли у мериторну расправу узети, јер према пропису Конзисторијалне Системе још из XVIII. столећа, која је на жалост и сад још у крепости, могу се само они поднесци у расправу узети, које је надлежна конзисторија и то писменим поступком на основу спроведене фискалне акције прописно довршила.

У овом заседању публикован је извештај архијерејског Синода: да је С. Ст. из Карловца поднела призив на највише место против пресуде Митрополитског Црквеног Савета, којом је у бракоразводној парници против њеног супруга С. К. из Руме изречена пресуда на коначни развод брака, те је архијерејски Синод услед највишег овлаштења њен призив, као прекасно поднесен, одбацио и потврдио пресуду М. Ц. Савета.

Надаље је публикован извештај српског патријарха, да је и јереј М. Д. из Турске Кањиже поднео призив на највише место против пресуде М. Ц. Савета, којом је он због разних преступа осуђен на губитак парохије у наведеној црквеној општини, и да је Његово Величанство ову пресуду ван крепости ставило, а подједно нашу црквену поглавицу овластило, да у овом дисциплинарном поступку против реченог свештеника у име Његово нову пресуду изрече. На основу овог Превишњег овлаштења осудио је српски патријарх истога свештеника на тромесечно одлучење од епитрахиља и на тромесечну епитимију у оном манастиру, који му његова надлежна конзисторија одредила буде. Пошто је пак до сад Његово Величанство овлашћивало угарско министарство, да такове призиве мериторно реши, а ово је први пут, да је Његово Величанство овластило нашу црквену поглавицу, да овај призив у име Његово реши, то је МЦСавет овај патријархов извештај узео на најповољније знање, а уједно је закључио, да се Његовом Величанству подастре захвалница, што је респектујући правила и учење наше православне цркве, мимоишло страну иноверну власт и оно право и овлаштење, које Му из Конзисторијалне Системе припада, пренело на нашу црквену поглавицу.

У спору јереја В. Б., пароха из Делиблата, против јереја В. Г. пароха из Бавништа, ради наплате за администрацију парохије у Јасенови, потврђено је решење епархијске конзисторије вршачке и јереј В. Г. одбијен је са својим утоком.

Одбијен је и Ј. Ђ. Б. из Руме са својим утоком против решења архидијецезалне конзисторије, којим је ради увреде, нанесене црквеној поглавици, одлучен од св. причешћа за годину дана.

Железничарски страјк.

Још једнако траје страјк особља на угарским државним железницама и на „вицималима“, и сваки сат страјка наноси и држави и грађанству неизмерне штете. Сукоб између железничара и угарске владе врло је заоштрен и — како смо телефонски извештени — још за 48 сахати нема изгледа, да ће овај ужасни и кобни страјк престати. Наиме, све поште су јуче добиле налог, да не примају пакете, новчана писма и новчане упутнице, а то значи, да се још за 48 сахати не надамо железничком промету.

Влада је на најглавнијим пругама (Будимпешта — Беч, Будимпешта — Суботица) учинила покушај, да војници ц. и кр. железничко-телеграфског пука размршују промет на железницама, али то ће тешко ићи. Ти војници имају сасвим други задатак, сасвим су друкчије спремљени него да могу отправљати службу у особном и теретном железничком саобраћају. Та иначе изврсна техничка трупа у нашој војсци гради стратегијске железничке пруге, пољске пруге, мостове железничке, кад их ваља у рату градити на брзу руку и за чисто војнички саобраћај на тим пругама има тај пук 96 локомотивних вођа у миру, а у рату опет морају да узимају и цивилне вође локомотива и за чисто војничке пруге. Војници дакле неће моћи одговорити огромним захтевима, што их ставља на железницу модерни саобраћај. Но узмимо да ће на главним пругама војници моћи савладати промет, али шта ће толике споредне пруге? Ако на тима не буде само недељу дана промета, биће недогледних последица!...

Поштанска дирекција је наредила, да се у свима местима Угарске, где је застао железнички саобраћај, пошта носи колима. Суботица помоћу кола и пароброда шиље своју пошту у Будимпешту. Наиме, из Суботице шиљу од општине до општине пошту колима све до Баје, а одатле је лађа уг. држ. железница носи у Будимпешту.

Било је на више места озбиљних изгреда. Тако су непознати људи на више места у Ђитранској жупанији пресекли телеграфске жице, тако да жандарске патроле морају да чувају телеграфске линије.

По јучерашњим вестима покушаји, да се железничарски страјк мирним путем стиша, изгледа да су се окренули на горе. Данашњи наши телеграфски извештаји потврђују то. Страјкачи неће ни јоте да попусте од својих захтева.

Јуче у јутро је из Будимпеште отишао воз са војницима ц. и кр. железничко-телеграфског пука у Солнок, а како нас данас телефонски извештавају, јутрос је исти такав воз пошао из Будимпеште у Суботицу. Тај воз иде без возног реда, но мисли се, да ће данас у 3 с. по подне бити у Суботици, а довече или сутра ујутро мисле да ће стићи у Нови Сад. Путем војници преузимају станице. Публика не сме да се усуди да седне на те возове, јер се чуло, да је код Пожуна било судара возова, којима војници управљају.

Изјаве грофа Тисе.

У јучерашњој седници заступничке куће угарског сабора министар-председник гроф Стеван Тиса у име спреченог министра трговине изнео је, како стоји сада железнички страјк и какве је мере влада учинила. Један службени воз одаслат је пругом у Беч, а после подне два исто такова на главним линијама. Тако ће се моћи делимице отпочети служба на главним пругама. И јуче пре подне, 8. (21.) о. м., заиста је отишао нормални особни воз у Беч, а после подне брзи воз. Влада хоће тиме залуђеним железничарима да докаже, да им не може поћи за руком, да угарској држави у њеној притешњености диктирају услове. Кривци ће, вели, бити по заслузи кажњени.

Последице страјка у Новом Саду.

Већ три дана ми Новосађани немамо никаквих новина, не добијамо писма, нити ми можемо да штогод шиљемо одавде. Зло да нема телеграфа и телефона! Поштанско звање прима обична и рекомандирана писма и новине, али не може да их шиље даље. Телеграми се, наравно, редовно отпремају. Услед железничарског страјка новосадска телефонска централа има врло много посла.

Чујемо, да ће горња пошта стићи у Нови Сад вечерас лађом, и да ће се онда моћи добити новине престоничке, но тек ономадашње.

На новосадској железничкој станици као да је све изумрло. Све је затворено и да није још старог келнера Жана, који тужна лица и оборене главе шета по празној ресторацији III. класе, — не би човек на иначе тако живој станици нашао ни живе душе.

*

Страјк као vis major.

Сви се питају, ко ће платити ону грдну штету, коју су путници и појединци (нарочито трговци и индустријалци) претрпели и коју ће они још претрпети услед овог беспримерног страјка? Могла би се одштета тражити од државе, али ова ће се ухватити за децизију кр. курије од 19. јануара 1904. бр. 170., по којој је страјк vis major, једна виша сила, коју државне железнице нису могле отклонити. Према томе сви они, који се надају каквој одштети за претрпљену штету, немају изгледа да ће таку одштету добити.

Конференција ради потпоре гимназијског фонда.

Нови Сад, 8. (21.) априла 1904.

У своје време смо у „Бранику“ јавили за покрет, коме је смер да се појача фонд, из кога се издржава српска велика гимназија новосадска, а који је фонд из године у годину све слабији те није довољан да подмирује све потребе овог важног просветног завода нашег. Ми смо у једном чланку нагласили и важност ове замисли и свратили пажњу у првом реду бивших ученика ове гимназије, а после и пажњу целог народа српског на потребу, да се што пре створе нови извори, из којих би гимназијски фонд могао црпсти нове снаге. Замисао, коју је покренуо управитељ срп. вел. гимназије новосадске, г. Васа Пушибрк, са професорском колегијом, сасвим је подобна да те нове изворе створи и осигура опстанак ове гимназије. Срп. вел. гимназија у Новом Саду спремила је за више науке и за живот хиљадама људи до сада. Ти су раштркани на све стране, али зацело се сваки с пијететом сећа ове гимназије, која му је душевне очи отворила и нема сумње, да ће сваки ступити или као члан редован, као добротвор и т. д., у друштво, које се према замисли г. управитеља и професорске колегије намерава основати. Малим, али сталним годишњим уплатама две-три хиљаде чланова створила би се сигурна и лепа потпора гимназијском фонду и гимназија би била осигурана.

На првом састанку бивших ученика ове гимназије што станују у Новом Саду, одржаном 21. фебруара (5. марта) о. г., развио је г. управитељ своју замисао и уједно изнео и нацрт правила друштва, што би се имало основати. Та замисао је врло симпатично примљена и одмах је изабран одбор, који ће прегледати и евентуално где-где изменити правила. Тај одбор је свој посао свр-

---

јапанској власти, схватише, да морају умрети, мада их је небо у борби милостиво штитило. И они пред очима непријатељевим сиђоше доле у брод и затворише капак за собом. Јапанци се запрепастише.

„Да дивних људи! Предајте се!“ викаху. „Брод је наш! Ми ћемо с вама као заробљеницима часно поступати. Ми смо цивилизовани људи!“

Али два Ивана ништа не одговарају. Имају они друга посла...

Непријатељ је тријумфовао. То беше први руски ратни брод, који је он заробио. Радосно га веже на уже да га вуче као трофеју. А два Ивана сеђаху доле у броду и држаху — самртни савет. Они беху сад команданти брода. Цео свет је гледао на њих, који ни небо не могаху сагледати и саветоваху се у тамној челичној просторији под водом. У брзо се сложише: „Морамо умрети!“

И помолише се Богу, па кад послаше Богу молитве, отворише долње капке.... Као бујица покуља вода у унутрашњост брода, и „Стерегущій“ поче тако нагло да тоне, да је непријатељ једва имао времена да пресече пајван, на ком је вукао руски брод.

На муљевиту тлу Тихога Океана лежи први руски ратни брод, који узеше Јапанци, а у њему леже и његова два последња „команданта“ — два Ивана.

Руски мужик истина не зна много о животу, али он зна да умре....

шио, и управитељ г. Пушибрк је јуче, у среду 7. (20.) о. м. наново сазвао у гимназију све овдашње бивше ученике срп. вел. гимназије. Искупио се леп број бивших ученика на саветовање, које је текло овако:

Управитељ г. Васа Пушибрк рекапитулира оно што је на првом састанку рекао о овој замисли, а на крају предлаже за председника овом скупу најстаријег присутног бившег ученика ове гимназије, г. Павла Мачванског, уверен, да ће се под његовим председништвом моћи доћи до споразума, који ће гимназији користити. (Г. Мачвански се једногласно бира за председника.)

На место дра Милоша Бокшана, који на првом састанку беше перовођа, а који сад није у вароши, бира се једнодушно за перовођу проф. г. Тихомир Остојић.

По жељи г. дра Младена Јојкића председник г. Мачвански излаже, да је цел овом састанку та, да се нађе начин, како да се подмире све веће потребе гимназије, за чије подмирење није довољан гимназијски фонд, који сваке године има дефицита.

Председник моли да се приступи читању нацрта за правила.

Г. др. Сима А. Ћирић у име изабраног одбора јавља, да је одбор прегледао нацрт, изменио где је шта нашао за потребно да измени. Чита затим нацрт одсек по одсек, параграф по параграф.

Г. К. Брадваровић жели, да се та правила или штампају или умноже и разашљу појединима на проучење, или да се на згодном месту иставе сваком на увид.

Катихета г. М. Миловановић је истог мишљења.

Управитељ г. В. Пушибрк наглашава, да се на овом скупу ради само о том, да се правила у начелу усвоје, а после ће се штампати и разаслати, јер и онако ће се још сазвати шира конференција.

Г. др. Сима А. Ћирић вели да се у нацрту правила већ на првом састанку опазиле неке нескладности, те је одбор те уклонио. И овде, ако се узме нацрт у претрес, може се мењати, али то није ништа коначно, јер сами Новосађани не могу коначно то решити. Сазваће се збор свих бивших ученика ове гимназије. Цел је овога другог састанка само та, да се сваки од Новосађана упозна с правилима, па у колико има примедаба, да их већ сада каже. По себи се разуме, да ће се нацрт правила штампати и свима бившим ученицима разаслати.

Председник је мислио, да ће се на овом састанку већ саветовати о начину, како би се што пре остварио један фонд за потпору гимназије. Начин, који је предвиђен у нацрту правила, говорнику је непрактичан и компликован. По његову мишљењу много би боље било да се и сад, као и кад се зидала нова гимназијска зграда, изабере одбор, који ће позвати богатије људе да приложе колико који хоће, па да се тако опет скупи 20—30.000 фор. (Гласови: Никад нећемо толико скупити!), те то одма преда гимн. фонду.

Г. Жарко Слепчевић не слаже се с тим мишљењем, јер тај би се фонд само једаред скупио, па би временом и тај био ослабљен или исцрпен. Мора се гледати да се дође до сталне, сигурне потпоре.

Г. др. Сима А. Ћирић: Оно време, кад је зидана нова гимназијска зграда, било је сасвим друго; над гимназијом је онда висио Дамоклов мач државне власти, која је казала: Или зидајте нову зграду или ћу затворити гимназију. Онда се морало без одлагања прилагати и скупљена је извесна свота. Данас кад би најјаче притисли, у најбољем случају би скупили 25.000 фор. (Гласови: Ни толико!), а то би се за кратко време потрошило и онда опет наступа стара невоља. Овим друштвом, у ком би сваки члан уносио свој редовни годишњи прилог, створио би се сталан извор за потпору гимназијског фонда. Наравно, да су и поред овог друштва широм отворена врата и великим прилозима појединих наших људи, који хоће да буду добротвори ове наше гимназије. Препоручује овај нацрт устава свима на проучење и размишљање. Свакако је пак за то, да се овај нацрт штампа и разашље.

Управитељ г. В. Пушибрк наводи, како су у Немачкој многе просветне установе постале на тај начин, да су поједини грађани прилагали годишње по талир. Отуда су постали велики фондови, који су временом поред завода издржавали читаве алумнеуме, даване су отуд пензије професорима. Ђаци дотичних завода су морално радили на том, да грађани прилажу на ту цел. И у Угарској има више таких завода, који су саставили друштва својих бивших ђака, који прилажу по 2 К годишње. Ти заводи употребљавају то за стипендије, но ми то не би радили, јер код нас има и онако много стипендија, тако да их често добију и они, који иначе не би заслуживали да је добију. Нама је најпотребније да осигурамо заводе, што већ постоје, па онда, ако се може, да се оснивају нови заводи. Међутим ваља знати, да код нас ниједна постојећа средња школа није осигурана. А нама средњих школа треба пре него других, стручних школа. Ова гимназија постоји данас-сутра 100 година. За то време ваљало је често коракнути напред, али се није могло. До г. 1848. гимн. фонд био је довољан за издржавање гимназије. Онда је и новосадска црквена општина друкчије стојала и могла је обилатије потпомагати гимназију, него данас, кад су и општинске потребе куд и камо веће. После г. 1848. отворена су само 4 разреда. Потпором епископа Платона и других, гимназија се могла издржавати, Платон је анимирао и друге да прилажу, неки су дали 2—3000 ф., али многи нису исплатили своје облигације. После г. 1848. прилагали су само Новосађани, остали слабо. Кад би се сад покушало, да се купе прилози на гимн. фонд, слабо би било успеха. Кад би се скупило и 50.000 фор., у што сумњамо, ни то не би било довољно, јер би се за кратко време потрошило. Ваља створити сталну потпору. За ових 30—40 година, од како је говорник на гимназији, изишло је из овог завода десетак хиљада ученика, који сви имају према гимназији овој симпатије. Нека се од тих упише њих 3000 за редовне чланове друштва, што га мислимо основати, скупиће се лепа свота, но што је главно, сваки од тих анимираће и друге да ступају у чланство и као добротвори, прилагачи и т. д. Топло препоручује ову ствар.

Проф. Милан А. Јовановић одобрава ову замисао, чије остварење ће значити напредак у нашем културном животу. Овим удружењем хоће да се организира задушност, која је прирођена нашем народу. Кад се нађемо око ове установе, бићемо у некој заједници, те ћемо имати и моралне асне отуда. Свакако је за то, да се оствари ово друштво.

После тога је решено, да се овај скуп одгоди на 14 дана, а за то време да нацрт правила буде истављен на углед сваком, ко хоће да их проучи. Кроз 14 дана сазваће се опет скуп бивших ученика српске вел. гимназије новосадске, који овде живе, и на њему ће се претрести нацрт ових правила. Мећемо на срце свима овдашњим бившим ученицима наше гимназије, да на тај скуп у што већем броју дођу, како би се свестрано посаветовали и после са што савршенијим предлозима могли изићи пред велики збор свих бивших ученика ове гимназије, ма где они били.

Бивши ученик.

Руско-јапански рат.

Како услед железничарског страјка немамо ни руских ни престоничких листова, не можемо да донесемо опширне описе последњих догађаја на руско-јапанском бојишту. Упућени смо само на телеграфске вести.

Према јучерашњим брзојавним вестима из Чифу-а, јапанска ратна флота отпратила је у правцу према Порт-Артуру јаку транспортну флоту. Очигледно је, да адмирал Того хоће да форсира искрцавање јапанских сувоземних трупа код Порт-Артура и да овај опседне и са сува. По себи се разуме, да му Руси неће дати да то на миру изврши, па ако Јапанцима у опште пође за руком да се близу Порт-Артура искрцају, онда можемо очекивати у скоро гласове о крвавим биткама између јапанских јуришних колона и порт-артурског гарнизона. Колико су нам познате прилике, не можемо сумњати да ће се Јапанци и испред порт-артурских шанчева и траншеја исто онако крваве главе враћати, као што се толико пута повлачили испред страшних руских прибрежних батерија у Порт-Артуру.

На реци Јалу се положај такође све више примиче критичном стадију. Сваки дан све су јача предстражна чаркања, а то је знак, да је и главна руска и јапанска војска скоро довршила стратегијски развојни марш и да ће скоро и на р. Јалу бити великих битака.

Политички преглед.

— **Прилике у Аустрији**. У уторак се састао аустријски сабор. За сада влада неко парламентарно затишје. Пре тога су се у парламенту састали председници младочешког клуба, чешких аграраца и југословенског клуба у заједничку конференцију ради саветовања, како да се држе према избору делегација. И остале странке су имале саветовања. Конференција Чеха и Југословена издала је коминике, у ком се каже, да се већало о политичком положају и закључено је, да се сачека одлука клубова и онда ће се опет састати. Закључено је, да се свом снагом заступају интереси ненемачких ђака на бечким великим школама.

— **Изјава министра Титонија**. Милански „Corriere della Sera“ дознаје из Јакина, камо се италијански министар иностраних дела Титони искрцао вративши се после састанка с грофом Голуховским у Опатији, — да је Титони јакинском префекту рекао, да ће трговински уговор са Аустро-Угарском проузроковати велике тешкоће и у питању винске царине мораће Италија попустити. На против у погледу политике на Балкану Титони се сасвим споразумео са Голуховским. Опасност европског заплета одстрањена је сасвим.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 9. априла 1904.

— **Погреб † Стевана Медурића.** Јуче после подне је погребен пок. Стеван Медурић, чиновник овдашњег магистрата. Опело је извршио г. прота Милан Ћирић са г. г. паросима Ђорђем Велићем и Вељком Миросављевићем у св. успенској цркви. На опелу су присуствовали г. г. Људевит Салаји, градоначеоник, Влада пл. Стратимировић, подградоначеоник са магистратским чиновницима, г. др. Владимир Деметровић, вар. вел. капетан с особљем вар. капетаније и многи одлични грађани Срби и Несрби. Од родбине покојникове присуствовао је г. Јован З. Медурић, срп. нар. учитељ туријски. Покојника је до гроба испратило једно почасно одељење констаблера у паради и доста света. Нека му Бог душу помилује!

☛ Због железничарског страјка ни данас нисмо добили горње листове, с тога изостаје рубрика „Новије“. — Ур. „Бр.“

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Страјк на угарским држ. железницама.

Будимпешта, 9. априла. Повереници железничара, који страјкују, радили су целу ноћ на елаборату, у ком ће они скупити своје захтеве. Тај елаборат је предат данас заст. Верешу, који посредује између страјкача и владе. Вереш ће с владом о том расправљати. Страјку се придружило и све особље све три саобраћајне управе, па и део чиновника дирекције, даље индустријски радници у радионицама држ. железница.

Ако страјк за најкраће време не престане, неодложно ће се позвати сви резервисти ц. и кр. железничко-телеграфском пуку и командовати у железничку службу. Услед тога би више од половине железничара морали вршити службу под војничком дисциплином.

Будимпешта, 9. априла. Ц. и кр. железничко-телеграфски пук данас прима службу на држ. железницама. Особни и брзи возови, који су јуче пуштени за Беч, стигли су онамо с малим закашњењем. Надају се, да ће се данас моћи одавде пустити возови и у другим правцима.

Воз, који је јуче пуштен на прузи Будимпешта—Брук, застао је у Ђуру, те је тек јутрос продужио пут у Брук. Између Вагшеље и Торноца су лупежи опљачкали теретни воз, који је остављен да стоји на прузи. Између Оршаве и Керпе страјкачи су разорили железничке шине. У Кираљхази, где је више стотина путника заостало, путници су се узбунили, јер немају јела ни пића.

Беч, 9. априла. Чеси неће спречити избор делегације. Пангермански савез решио је, да опструкцијом спречи расправу о реформи саборског пословника.

* * *

Руско-јапански рат.

Токио, 9. априла. Све вести се слажу у том, да су Руси спремни, да се најодлучније одупру на реци Јалу. (Па то се по себи разуме! — Ур. „Бр.“)

Беч, 9. априла. Руска влада се решила, да с обзиром на потребу, да умножи своју флоту у Источној Азији, **иште од Порте дозволу за пролаз руске црноморске флоте кроз Дарданеле.**

Огласи.

БИЦИКЛ WAFFENRAD

у најбољем стању продаје се због сеобе врло јефтино. Упитати код

Д. Коде

182 2—3 трговца боја у Н. Саду.

За моју

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

потребујем једног старијег и једног млађег

спомоћника

У Сентомашу, 6. (19.) априла 1904.

185 3—3 **Сава Јанковић.**

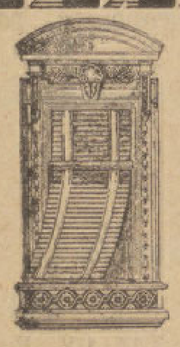

Г. СКРБИЋ

Загреб, Илица 40.

фабрика жалузија, ролета, дрвених и железних завојних капака за прозоре и дућане.

Препоручује своје признато солидне, тачне и јефтине фабрикате. 52 8—24

Ценовници бадава и франко.

ПАРНО ГЛАЧАЊЕ.

Лепо и уметно бојадисање свиле,

Завод за кемично прање и чишћење.

ХЕРМИНЕ ВАЈС пређе Драгутина Севина.

НОВИ САД, Хлебарска улица број 51.

Предузима бојадисање у свима помодним бојама: свиле, конца, памука за вез и вунице, пера за женске шешире, даље мушког и женског одела, женских огртача без да се пара, платна, кућских прегача и т. д. као и индиго плаво бојадисање, које се даје прати.

Приликом смртног случаја обавља се црно бојадисање за 24 сата.

Прима асталске чаршаве, салвете, пешкире и т. д. ради рођања усљед чега ови леп и сјајан изглед добијају и као нови изгледају.

По фравцуском начину извршује кемично чишћење одела за господу и госпође, униформе, чипака, тунис-завеса, тишлајфера, асталских и кревет-ских застирача, тепиха, сунцобрана, рукавица и т. д.

Покиснуто, упрљано и угужвано сомотско одело чисти се и оправља. 115 8—12

Цене умерене, послуга брза и солидна.

О Г Л А С.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућу у Новом Саду, преко од алмашке цркве, број 2175. продајем из слободне руке. Ближа извешћа даје власник куће

НИКА Н. НИКОЛИЋ,

184 3—3 Сентомаш.

Књижарница код Вука Ст. Караџића (С. Ф. Огњановића) у Срем. Карловцима.

МОДЕРНИ АНТИКВАРИЈАТ*)

САМО КРАТКО ВРЕМЕ.

Како се подиже рационално пчеларство у Тројединци?

пређе 40 сад 10 потура

Право о пчели написао Др. Жарко Миладиновић пређе 40 сад 10 потура.

Српски пчелар орган за срп. пчеларе година I. до V. свака година пређе К 4 — сад 1 —.

Српски пчелар орган за срп. пчеларе година VI. пређе К 4 — сад К 2 —.

Поруџбине шаљу се уз поштанско поузеће (Nachnahme.)

*) Нове не разрезане књиге са знатно обележеним ценама. 186 2—3

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првога степена одликован.

Цикмунд и Друг, у Новом Саду

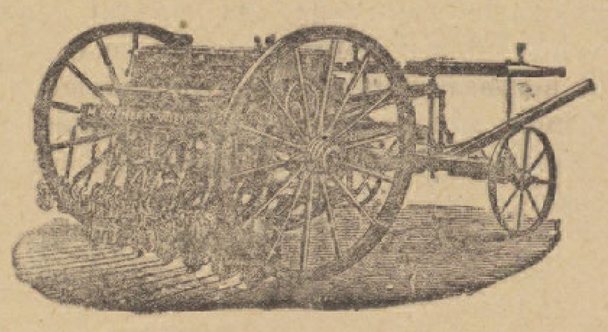

казанџијска улица бр. 19. у сопственој кући.

ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА

ПОЉОПРИВРЕДНИХ МАШИНА

И ЛИВНИЦА ГВОЖЂА И МЕТАЛА.

Препоручује своје сопствене производе машина, особито специјалисте у сејалицама Columbus-Drill, патентирани сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.

Сопствени производ БЕНЗИН-МОТОРА, који су потпуно усавршени и без икакве опасности.

Ценовници стоје на расположењу и отправљамо исте бесплатно. 111 17—20

ВЕЛИКА

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

У ДУНАВСКОЈ УЛИЦИ, У СОПСТВЕНОЈ КУЋИ

снабдевена са 7 машина, које креће гас-мотор, а уређена најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте, израђује све штампарске и књиговезачке послове брзо, тачно, и на највеће задовољство, а све по цени јевтиније него игде. 42318—25

За гојење и товлење свиња најбоље и најпробитачније средство јесте: **„МАРГУЛИТОВ крижевачки свеопшти прашак за свиње“** који поспешава тек и пробаву свиња, те их чува од болести.

Као храниви прашак препоручује се свињама по упути редовито давати, пошто се од истога најбоље помажу.

Крижевачки свеопшти прашак за свиње постигао је у хрватско-славонском, угарском, истарском, босанском и далматинском господарству веома добар успех, тако, да се може као најкорисније и најјефтиније средство препоручити.

Цена је омоту 60 потура.

Мање од 2 омота не шаље се поштом.

Наручбине од најмање 10 омота шаљу се просто од поштарине уз попуст.

У оним местима, где се **крижевачки свеопшти прашак за свиње** не добија, нека се наручи из главнога складишта:

Лекарна „код св. Тројице“

А. МАРГУЛИТА

у Крижевцима. Утемељена год. 1771.

Има-ли у којем месту више господара, који би „крижевачки свеопшти прашак за свиње“ наручити хтели, препоручује им се, **да се сложе и да заједно наруче, јер их исти на тај начин јефтиније стаје.** 29 14—52

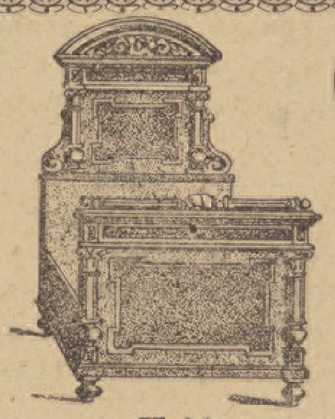

Стовариште намештаја

Л. МЕНРАТА И СИНА,

У НОВОМ САДУ

ГОСПОДСКА УЛИЦА Бр. 20., ПРЕКО ПУТА КР. УГ. ГИМНАЗИЈЕ.

Најбоље сортирано стовариште намештаја за спаваће собе, ручаонице и салоне у сваком стилу

ПО ВРЛО УМЕРЕНИМ ЦЕНАМА.

Сваке врсте једноставнијег намештаја, шифонера, кревета, орманчића за умивање, орманчића поред постеље, креденца, столова, дивана, столица, огледала и т. д.

ПРИПОЗНАТОГ ДОБРОГ КВАЛИТЕТА ПО ИЗВАНРЕДНО ЈЕФТИНИМ ЦЕНАМА.

Стовариште тепиха, завеса, покривача, матраца, колица за децу.

Солидно поступање и намера да се само добар квалитет по јевтиним ценама даје, карактерише нашу радњу, која већ 60 година постоји.

106 43—52 **ОСНОВАНА 1843.**

Власник и издавалац: Дружина Браника. Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. Штампарија Б. М. Поповића у Н. Саду.